

Slovenski znakovni jezik je jezik

dr. Marjetka Kulovec, prof. def.

To, kar so za glasovni jezik besede, so za znakovni jezik kretnje. Namesto glasu za posredovanje najrazličnejših informacij uporabljamo roke, obrazno mimiko in telesno gibanje. Namesto sluha se naslonimo na vid, prek katerega sprejemamo informacije o dogodkih v okolju.

Kulovec 2014

V praksi se dogaja...

- večina gluhih in tudi nekaj naglušnih zaključi šolanje s skromnimi jezikovnimi kompetencami
- čas učenja znakovnega jezika pri gluhih je zelo različen glede na družinske in šolske okoliščine
- obeh jezikov (SZJ in slovenščina) se učijo bolj ali manj uspešno, odvisno od modelov, ki so na voljo
- večina gluhih otrok se uči znakovnega jezika šele v šoli, predvsem od gluhih vrstnikov

Temeljna človekova pravica do splošne izobrazbe v svojem jeziku

- Konvencija o pravicah invalidov (ratificirana leta 2008 na Državnem svetu Republike Slovenije)
- Salamanška izjava (5. odstavek dokumenta EUD)

Konvencija o pravicah invalidov (2008)

- *Nacionalni znakovni jeziki so enakovredni govornim jezikom, zato jih je treba spoštovati in spodbujati uporabo tega jezika pri gluhih osebah.*
- *Gluhi otroci imajo pravico do uporabe maternega jezika, tj. znakovnega jezika in si tako razvijejo močno jezikovno in kulturno identiteto (ponotranjijo jezikovno in kulturno identiteto z druženjem s svojimi gluhi vrstniki in odraslimi osebami tekom življenja).*
- *Izobraževanje gluhih otrok naj poteka v jeziku in na način ter v obliki komunikacije, ki so najprimernejši za posameznika, v takem okolju, ki najbolj spodbuja akademski in socialni razvoj.*

Salamanška izjava (1994)

- člen 21 Salamanške deklaracije določa, da se upoštevajo **individualne razlike** in **življenjske okoliščine** otrok, na podlagi katerih se določi oblika šolanja gluhih, in sicer šolanje v šoli za gluhe oziroma v večinskih šolah

Učenje znakovnega jezika

- študije številnih avtorjev (Smith 2013) kažejo, da gluhi/naglušni otroci lahko dosežejo akademsko izobrazbo, če so izpostavljeni učenju ZJ v zgodnjih letih
- čim zgodnejši dostop do znakovnega jezika omogoča razvoj jezikovne kompetentnosti gluhih otrok v povezavi z zgodnjo učinkovito komunikacijo, ki je ključna za kognitivni, socialni in čustveni razvoj gluhega otroka (Pfifer (2016)
- dva argumenta o dvojezičnem pristopu, ki naj bi zagotovil optimalen jezikovni razvoj gluhih in naglušnih otrok

Slovenski znakovni jezik

- se uveljavlja kot jezik skupnosti gluhih in slišočih uporabnikov znakovnega jezika na Slovenskem in je prepoznan kot uradni jezik skupnosti gluhih (Pavlič 2016)
- je kompleksen in živ jezik z visoko razvitim manualno-vizualnim načinom izražanja in pripada velikemu številu znakovnih jezikov /.../ (Stanje SZJ 2009, Vrtačič 2014)
- je samostojen jezik in enakovreden vsem drugim jezikom po svetu in se razlikuje od slovenščine v vseh temeljnih jezikovnih prvinah: v besedišču, slovnici in pomenskosti (Globačnik 2000)
- je živ jezik, ki se nenehno razvija in spreminja znotraj gluhe skupnosti kot vsak govorjeni/nacionalni jezik

Sklepne misli

- v času potrditve gluhoste čim prej vzpostaviti stik z otrokom, da pridobi jezikovno podlago za uspešno učenje jezika
- v institucionalni sferi učenje znakovnega jezika kot prvega jezika
- splošno priznavanje slovenskega znakovnega jezika kot glavnega dela kulturne identitete gluhe skupnosti v družbeno-ekonomski sferi v Sloveniji